

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Bates R. S. Scientific societies in the United States: 3rd ed. Cambridge, MA: MIT Press, 1965. 326 p.
2. Boersma F. K., de Vries M. J. Transitions in industrial research: the case of the Philips Natuurkundig Laboratorium (1914–1994). Eindhoven: Eindhoven University of Technology, 2008.
3. Bunch B., Hellemans A. The history of science and technology. Boston, MA: Houghton Mifflin Company, 2004. 776 p.
4. Coe L. The Early History of Radio. *Proceedings of the IEEE*. 1964. Vol. 52. No 5. P. 452–456.
5. Demochko H., Robak I., Malikov V. Application of Electrical Engineering in Ukrainian Military Medicine in the First Decade of the Russian-Ukrainian War (2014–2024). Selected Cases. *Studia Historiae Scientiarum*. 2025. Vol. 24. P. 603–622. DOI: <https://doi.org/10.4467/2543702XSHS.25.018.21856>.
6. Dilhac J.-M. Edouard Branly, the Coherer, and the Branly Effect. *IEEE Communications Magazine*. 2009. Vol. 47. No 9. P. 20–26. DOI: 10.1109/MCOM.2009.5277448.
7. Fagen M. D., ed. A History of Engineering and Science in the Bell System: National Service in War and Peace (1925–1975). Bell Telephone Laboratories, 1978.
8. Folta J. What to do with the 20th century in the history of science and technology? (Problems of historiography of science and technology). *Acta Historiae Rerum Naturalium Necnon Technicarum*. New ser. 2007. Vol. 9. P. 3–15.
9. Fuller A. T. The Early Development of Control Theory. *Journal of Dynamic Systems, Measurement, and Control*. 1976. Vol. 98. No 2. P. 109–118.
10. Gruska J. Curriculum vitae. *Academia Europaea*. URL: https://www.ae-info.org/ae/Member/Gruska_Jozef/CV (дата звернення: 06.04.2026).
11. Hofstein A., Lunetta V. N. The laboratory in science education: foundations for the twenty-first century. *Science Education*. 2004. Vol. 88. No 1. P. 28–54. DOI: <https://doi.org/10.1002/sce.10106>.

12. Iwachnienko A. G. *Cybernetyka techniczna*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1962. URL: vidpravka.com.ua/texnicna-kibernetika-ivaxnenka-13978273750 (дата звернення: 03.01.2026).
13. MacDonald D. K. C. *Faraday, Maxwell and Kelvin*. New York, NY: Anchor Books, 1964. 143 p.
14. Mayr O. A History of Control Theory. *Journal of Dynamic Systems, Measurement, and Control*. 1971. Vol. 93. No 1. P. 1–6.
15. Trokhymchuk P. P., Vilihurskyi O. M., Zamuruieva O. M. Main problems of evolution the cybernetics and computer science. *Прикладні питання математичного моделювання*. 2023. Т. 6, № 1. С. 9–19. URL: <https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/ppmm/article/view/470/447> (дата звернення: 09.03.2026).
16. Tverytnykova E., Voitiuk O. Academician V. H. Serheiev – Control System Designer, Founder of the Scientific and Design School, Honored Citizen of Kharkiv (on His 110th Birthday). *Studia Historiae Scientiarum*. 2024. No 23. P. 625–656. DOI: <https://doi.org/10.4467/2543702XSHS.24.017.19590>.
17. Tverytnykova O. Origins of information technology and computer engineering at Kharkiv Polytechnic Institute (1950s–1960s). *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17781816>.
18. Tverytnykova O. Ukrainian research scientists the analysis, optimization and automation mode power systems second half of the twentieth century. *Acta Baltica historiae et philosophiae scientiarum*. 2017. Vol. 5. No 2. P. 100–107.
19. Авраменко В. Н., Крылов В. А. Памяти профессора Л. В. Цукерника (1907–1988 гг.). Развитие методов и программных средств моделирования сложных ЭЭС для задач АСДУ энергосистем. *Енергетика та електрифікація*. Київ, 2008. № 7. С. 54–69.
20. Автоматизація відсадочних машин дрібного вугілля. 1968 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-218. Оп. 1. Спр. 2–311. 77 арк.
21. Автоматизована система визначення теоретичної ваги прокату. 1986 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-88. Оп. 3. Компл. 2-142. 28 арк.

22. Автоматизована система керування Ладижинської ДРЕС. 1985 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-88. Оп. 2. Компл. 2-114. 43 арк.
23. Автоматизована система керування раціональним розкромом балок на УБС Нижньотагільського металургійного комбінату «Раскрой-2». *ЦДНТА України*. Ф. Р-88. Оп. 3. Компл. 2-112. 80 арк.
24. Агрегат преобразовательный ТБ-200636. Производственное объединение «Харьковский электромеханический завод» // ЦДНТА України. Ф. Р-74. Оп. 3к. К. 2-188. Спр. 2. 1 арк.
25. Акт от 12 декабря 1968 г. проверки итогов научной деятельности Института электродинамики АН УССР за 1968 г. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 689. 8 арк.
26. Акт проверки научной деятельности Института электротехники АН УССР за 1955 г. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 158. Арк. 9.
27. Александров Ю. О. Видатне життя. Видатні теореми. *Світгляд*. 2009. № 1 (15). С. 57–61. URL: <http://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2009-15-1/svit-2009-15-1-57-aleksandrov.pdf> (дата звернення: 07.03.2026).
28. Александрова І. Є., Анненкова Н. Г., Бесов Л. М. Нарис історії приладобудування: еволюція, сучасний стан. Харків: НТУ «ХПІ», 2009. 212 с.
29. Аналізатор вологості смоли в потоці В-ЗА. 1970 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-218. Оп. 1. Спр. 2–312. 73 арк.
30. Анненков І. О. Визначення поняття «наукова школа» крізь призму аналізу української та радянської історіографії проблеми (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія і філософія науки і техніки*. 2013. Вип. 21, № 1/2. С. 72–83.
31. Анненкова Н. Г. Історико-науковий аналіз розвитку приладобудування України як складової машинобудівного комплексу у 80-ті роки ХХ століття: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07. Київ, 2005.

32. Анненкова Н. Г. Участь науковців Харківського політехнічного інституту в розвитку електротехнічної та приладобудівної галузей (1960–1980 роки). *Вестник НТУ «ХПИ»*. 2008. № 8. С. 34–41.

33. Архангельский В. И., Богаенко И. Н., Васильев Ю. В. Научно-производственная корпорация КИА «Киевский институт автоматики»: история, достижения, перспективы. Київ: Техніка, 1997. 165 с.

34. Архівні документи. 1965–1976 рр. // Архів Інституту кібернетики. Ф. 1К. Оп. 1. Спр. 1808. 223 арк.

35. База авторефератів спеціалізованої вченої ради К 068.39.04 електромашинобудівного факультету Харківського політехнічного інституту (1967–1991 рр.) // ЦДНТА України. Довідково-інформаційний фонд.

36. Баланс производственных мощностей // ЦДАВО України. Ф. Р-582. Оп. 3 (продовження). Спр. 6814. 79 арк.

37. Березненко В. П. Київський завод автоматики ім. Г. Петровського Науково-виробниче об'єднання. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. URL: <https://esu.com.ua/article-11308> (дата звернення: 09.03.2026).

38. Бесхмельніцина М. М. Катков Федір Олександрович. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. URL: <https://esu.com.ua/article-11076> (дата звернення: 02.04.2026).

39. Беляков Г. Ф. Київський політехнічний інститут: нарис історії. Київ: Наукова думка, 1995. 320 с.

40. Бесов Л. М., Дзвонкова Г. Л., Подгаєцький О. О. Інформатика України: історичний нарис. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія: Історія та географія*. 2012. Вип. 46. С. 128–132.

41. Бєсов Л. М., Жорнік Н. І., Звонкова Г. Л. Наукові школи НТУ «ХПІ»: історико-методологічні аспекти. *Дослідження з історії техніки*. 2003. Вип. 2. С. 93–99.
42. Бєсов Л. М., Звонкова Г. Л. Наукова галузь України як соціальний інститут держави. *Матеріали XIV Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання історії техніки»*. Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2015. С. 40–43.
43. Богданов О. Б. Розвиток обчислювальної техніки в КПІ та ХПІ у повоєнний період. *Історія науки і техніки*. 2005. № 3.
44. Бондаренко В. І. Історія і сьогодення кафедри ЕПА (до 50-річчя кафедри електропривода і автоматизації промислових установок ЗНТУ). *Вісник НТУ «ХПІ». Тематичний випуск: Проблеми автоматизованого електроприводу*. 2013. № 36 (1009). С. 525–526.
45. Бондаренко С. В. Історичні аспекти розвитку вищої технічної освіти в Україні у другій половині ХХ століття. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2012. Вип. 20. С. 122–126.
46. Бугріменко Р. М., Смірнова П. В. Особливості організації наукової діяльності в Україні. *Grail of Science*. 2024. № 43. С. 33–38. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.06.09.2024.002>.
47. В Президиум АН УССР о работе по оказанию помощи гидростроительству, о научных связях Института электротехники АН УССР с учреждениями и производствами за 1953 г. // Архів ІАНБУ ім. В.І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 114. 11 арк.
48. Ващук О. М., Нелюбов В. О. Історія обчислювальної техніки та будова комп'ютера. Ужгород: Вид-во ЗакДУ, 2006.
49. Виробниче об'єднання реле і автоматики Всесоюзного промислового об'єднання з виробництва низьковольтної апаратури Міністерства електротехнічної промисловості СРСР (1962–1971 рр.) // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 2804_1962-1971. 47 арк.

50. Виробниче об'єднання реле і автоматики Всесоюзного промислового об'єднання з виробництва низьковольтної апаратури Міністерства електротехнічної промисловості СРСР (1972–1976 рр.) // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 2804_1972-1976. 33 арк.

51. Виробниче об'єднання реле і автоматики Всесоюзного промислового об'єднання з виробництва низьковольтної апаратури Міністерства електротехнічної промисловості СРСР (1977–1982 рр.) // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 2804_1977-1982. 53 арк.

52. Воронкін О. С. Розвиток комп'ютерних технологій підтримки навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина 50-х – початок 90-х років ХХ ст.). *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 39. № 1. С. 17–45.

53. Воронов Виктор Георгиевич. 1979 р. // Архів НТУ «ХП». Ф. Р-1682. Спр. УС-3/1. 92 арк.

54. Воронов В. Г., Гапон А. И., Качанов П. А., Гунбин М. В. Способ программного регулирования и устройство для его осуществления. Авторское свидетельство № 1464147, 1989.

55. Воронов В. Г., Гунбин М. В., Качанов П. А., Шкоп В. М. Программный регулятор. Авторское свидетельство № 608122, 1978.

56. Воронов В. Г., Качанов П. А. та ін. Устройство для програмного регулювання. А. с. № 943665 від 26.12.1978 р. // Поточне діловодство інформаційно-патентного відділу НТУ «ХП».

57. Воронов В. Г., Качанов П. А., Азаров Г. Н., Андрієвський В. М., Гапон А. И. Математическое моделирование температурно-частотных характеристик кварцевых резонаторов. Рукопись депон. в УкрНИИНТИ 17.11.1986, № 2642-УК86.

58. Воронов В. Г., Нестеренко В., Шкоп В. М. Способ определения момента окончания термовлажностной обработки бетона. Авторское свидетельство № 626957, 1978.

59. Воронов В. Г., Нестеренко В., Шкоп В. М., Шпильберг А. Устройство для автоматического контроля набора прочности твердеющего бетона. Авторское свидетельство № 659935, 1979.

60. Вороновский Г. 75 лет кафедре электрических станций НТУ «ХПИ». *Политехник*. 2005. № 29.
61. Гапон А. И., Тверитникова О. С. Факультет «Автоматика и приборостроение». Пройдено полстолетия. *Політехнік*: газета НТУ «ХПІ». 2011. № 24–25 (16 грудня).
62. Геза А. В. Б. Б. Тимофеев (100 років від дня народження). *Наука та наукознавство*. 2015. № 3. С. 165.
63. Геза А. В. Основні етапи обчислювальної техніки як підґрунтя для становлення та розвитку кібернетики. *Наука та наукознавство*. 2015. № 2. С. 134–140.
64. Генератор постоянного тока. Рабочий проект. Производственное объединение «Харьковский электромеханический завод» // ЦДНТА України. Ф. Р-74. Оп. 3. К. 2-188. Спр. 1. 3 арк.
65. Глушков В. М. Кибернетика на Украине. *Очерки по истории техники и естествознания*: респ. межведомственный сб. 1968. Вып. 10.
66. Годовой отчет завода за 1957 год / Киевский Совет народного хозяйства, Управление электротехнической и приборостроительной промышленности, Завод № 308 // ДАК. Ф. Р-1498с. Оп. 3с. Спр. 143с. 51 арк.
67. Годовой отчет о внедрении новой техники, механизации и автоматизации процессов производства и модернизации производственного оборудования за 1963 г. / Организация п/я 12 Совета народного хозяйства Киевского экономического административного района, Отдел главного технолога // ДАК. Ф. Р-1498. Оп. 1. Спр. 260. 24 арк.
68. Годовой отчет о выполнении тематического плана научно-исследовательской работы Института электротехники АН УССР за 1953 г. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 111. 57 арк.
69. Годовой отчет о научно-исследовательской работе базовой лаборатории электронного моделирования Харьковского политехнического института за 1960 г. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 8. Т. 3. Спр. 3478. 9 арк.

70. Годовой отчет о научной и научно-организационной деятельности ордена Ленина Института кибернетики за 1984 год. 1984 р. // Архів ІК ім. В. М. Глушкова НАН України. Оп. 1. Спр. 1817. 338 арк.

71. Годовой отчет о работе совместных предприятий экспериментальных лабораторий (баз) Института электротехники АН УССР за 1959 г. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 291. 9 арк.

72. Годовой отчет по основной деятельности завода за 1962 год / Киевский Совет народного хозяйства, Управление электротехнической и приборостроительной промышленности, Завод № 308 // ДАК. Ф. Р-1498с. Оп. 3с. Спр. 185сс. 45 арк.

73. Голян-Нікольський А. Ю. Вклад вітчизняних вчених у розвиток світової науки і техніки. Київ, 1954. 29 с.

74. Горелова С. А., Ларин А. А. Зарождение харьковской научно-технической школы теории управления. *11 Наукові читання «Дніпровська орбіта–2016»*: матеріали конф. (20–22 жовтня 2016 р.). Дніпропетровськ, 2016. С. 13–17.

75. Гороховатська О. Я., Жабін С. О. Науково-технічна школа в галузі автоматичного керування академіка О. Г. Івахненка. *Дослідження з історії техніки*: збірник наукових праць. 2011. Вип. 14. С. 105–111.

76. Гребень Йосиф Ильич. 1973 р. // Архів НТУУ «КПІ». Ф. Р-308. Оп. 14. Спр. 453. 83 арк.

77. Гребень И. И., Большевцев А. Д. Централизованный контроль с переменным шагом опроса. Часть 1-я и часть 2-я. *Автоматика*. 1967.

78. Гребень Й. И. Научная сессия Института электротехники АН УССР и Киевского областного отделения НИТО энергетики по вопросам автоматического регулирования электрических установок. *Автоматика и телемеханика*. 1948. № 9. С. 480.

79. Григоровський Є. П., Іносов С. В. Іносов Віктор Леонтійович. *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: <https://esu.com.ua/article-12350> (дата звернення: 21.05.2024).

80. Гриневич Ф. Б., Таранов С. Г. Розвиток досліджень в науковому напрямку «Інформаційно-вимірювальні системи та метрологічне забезпечення в електроенергетиці». *Технічна електродинаміка*. 2007. № 4. С. 3–20.

81. Гріффен Л. О., Деркач О. П., Держинський В. О. та ін. Історичні нариси з розвитку техніки в Україні: колективна монографія. Київ: Талком, 2023.

82. Група-комплекс № 5-1 // ЦДНТА України. Ф. 251. Оп. 1.

83. Датчик теплового еквіваленту. 1970 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-218. Оп. 1. Спр. 2–313. 316 арк.

84. Демочко Г. Л., Робак І. Ю. Медичні інновації на службі соціалізації поранених у сучасній російсько-українській війні. *Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (27–29 березня 2025 р., м. Харків) / за заг. ред. А. В. Кіпенського. Харків: НТУ «ХПІ», 2025. С. 79–81. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/bbfd704b-1f2f-41fb-99f6-022dec42cc3a> (дата звернення: 01.04.2026).

85. Диагностирование и прогнозирование технического состояния тепловозных дизель-генераторов. Синтез математических моделей дизель-генераторов с учетом априорной информации : пояснительная записка / ХПИ им. В. И. Ленина ; рук. разработки В. Д. Дмитриенко. Харьков, 1987 // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 1. Спр. 1. 17 арк.

86. До 70-річчя академіка НАН України Б. С. Стогнія. *Вісник Національної академії наук України*. 2006. № 3. С. 102–104.

87. Документи про роботу О. М. Міляха у Президії АН УРСР та відділеннях технічних і фізико-математичних наук (довідки про перевірки роботи інститутів, доповіді та ін.) // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 124. Оп. 1. Спр. 77. 201 арк.

88. Документы о восстановлении промышленности УССР (протоколы) за 1925 г // ЦДАВО України. Ф. 34. Оп. 5. Спр. 97. 61 арк.

89. Документы о работе совета факультета «Автоматика и приборостроение» Харьковского политехнического института за 1977–1978 гг. (планы, отчеты, протоколы) // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 15. Спр. 31. 85 арк.

90. Документи Харківського електромеханічного заводу о впровадженні наукової раціоналізації праці за 1961 г. // ДАХО. Ф. Р-4217. Оп. 7. Спр. 1690. 2 арк.

91. Доповідь член-кореспондента АН УРСР О. М. Міляха «О роботі лабораторії автоматики з 1944 по 1949 гг.». Чернетка // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 124. Оп. 1. Спр. 69. 13 арк.

92. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє. Пізнання й досвід – шлях до сучасної енергетики / Є. Т. Базеєв, Г. Б. Варламов, І. А. Вольчин та ін.; наук. ред. Ю. О. Ландау, І. Я. Сігал, С. В. Дубовської. Київ, 2013. 328 с.

93. Жабін С. О. Виникнення та становлення інформатики в Україні (70–80-ті рр. ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.07. Київ: НАН України, Центр дослідж. наук.-техн. потенц. та історії науки ім. Г. М. Доброва, 2013. 20 с.

94. Жураковський Юрій Павлович. 2000 р. // Архів НТУУ «КПІ». Ф. Р-308. Спр. 52. 166 арк.

95. Задания и отчет о развитии и внедрении новой техники за 1962 год / Завод реле и автоматики Управления электротехнической и приборостроительной промышленности Киевского Совнархоза, Отдел главного механика // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 199. 20 арк.

96. Звіт про діяльність Інституту електродинаміки АН УРСР за 1991 р. // НТА ІЕД НАН України. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 709. 150 арк.

97. Звіти про науково-дослідні роботи НДІ автоматизації керування та виробництва. 1976 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-139. Оп. 1. Спр. 3–46. 339 арк.

98. Звіти про науково-дослідні роботи НДІ автоматизації керування та виробництва. 1988 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-139. Оп. 2. Спр. 3–46. 319 арк.

99. Звіти про науково-дослідні роботи Харківського науково-дослідного інституту комплексної автоматизації. Науково-дослідні роботи інших організацій – розробників за напрямками діяльності Харківського науково-дослідного інституту. 1970–2013 рр. // ЦДНТА України. Ф. 268. Оп. 1. Спр. 3-91. 19 арк.

100. Звонкова Г. Л. Вчений, президент, громадський діяч. Презентація архівної спадщини академіка НАН України Бориса Євгеновича Патона. *Наука та наукознавство*. 2024. № 1 (123).

101. Звонкова Г. Л. Наукові центри Національної академії наук України 1991–2014: основні тенденції розвитку. *Історія науки і біографістика*. 2024. № 4. С. 92–106.
102. Зелінський О. В. «Хартрон» – історія створення та розвитку систем керування для космосу та енергетики. *Наука та наукознавство*. 2009. № 1. С. 34–50.
103. Зеркалов Д. В. НТУУ «КПІ» Минуле і сьогодення: монографія. Електронне видання комбінованого використання на CD-ROM. Київ: Основа НТУУ «КПІ», 2012. 735 с.
104. Ивахненко А. Г. Техническая кибернетика. Изд. 2-е. Киев: Государственное издательство технической литературы УССР, 1962. 423 с.
105. Ивашко А. В. Об одном способе защиты информации в многоканальных системах связи. *Вестник ХПИ*. Харьков: ХПИ, 1983. Вып. 9, № 204.
106. Ивашко А. В., Шпильберг А. Я. Методы организации каналов связи в многопроцессорных системах. *Региональные и учрежденческие системы параллельной обработки информации на базе микропроцессорной техники* : материалы респ. науч.-техн. семинара. Киев, 1982.
107. Ивашко А. В., Шпильберг А. Я. Об одном методе передачи данных в вычислительных и управляющих системах. *Специализированные вычислительные устройства и их применение* : препринт / АН УССР, Ин-т электродинамики. Киев, 1981. № 247.
108. Институт проблем математических машин и систем НАН Украины. 50 лет научной деятельности : монография / кол. авт. Киев: НПП «Интерсервис», 2014. 544 с.
109. Историческая справка. Производственное объединение «Харьковский электромеханический завод» // ЦДНГА України. Ф. Р-74. Оп. 2. К. 2-86. Спр. 7. 3 арк.
110. Исторический обзор деятельности электротехнического факультета Харьковского политехнического института // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 8. Спр. 3498. 12 арк.
111. Іваницька Л. В. Суспільно-політичні та науково-організаційні аспекти становлення і розвитку кібернетичної науки в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Київ, 2003.

112. Івахненко Олексій Григорович. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. URL: <https://esu.com.ua/article-6102> (дата звернення: 18.04.2024).

113. Івахненко А. Г. Метод групового урахування аргументів – конкурент методу стохастичної апроксимації. *Автоматика*. 1968. № 3. С. 58–72.

114. Інформація РАТАУ про виготовлення та випробування нової електричної техніки лабораторією електронного моделювання за 1959 р., м. Харків // ЦДАВО України. Ф. 5111. Оп. 1. Спр. 197. Арк. 109–110.

115. Історичні нариси з розвитку техніки в Україні : кол. монографія. 2-й вип. / М. А. Балишев та ін. ; під заг. ред. Л. О. Гріффена. Київ: НІАМ «КФ», 2025. 490 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95932> (дата звернення: 14.03.2026).

116. Історія Академії наук України 1918–1993 / редкол.: Б. Є. Патон та ін. Київ: Наукова думка, 1994. 320 с.

117. Історія Академії наук Української РСР / редкол.: Б. Є. Патон та ін. Київ: Наукова думка, 1982. 859 с.

118. Історія Академії наук Української РСР: у 2 кн. / редкол.: Б. Є. Патон та ін. Київ: УРЕ, 1967. Кн. 1. 835 с.

119. Історія Академії наук Української РСР: у 2 кн. / редкол.: Б. Є. Патон (гол. ред.) та ін. Київ: УРЕ, 1968. Кн. 2. 850 с.

120. Історія заводу Тараса Шевченка у Харкові: від парників до зірок. URL: <https://kharkovone.com/uk/eternal/istoriya-zavodu-tarasa-shevchenka-u-harkovi-vid-parnykiv-do-zirok-9608> (дата звернення: 03.07.2025).

121. Історія Інституту електродинаміки НАН України. Інститут електродинаміки НАН України. URL: <http://ied.org.ua/files/history-ied.pdf> (дата звернення: 19.10.2025).

122. Історія кафедри автоматизації електромеханічних систем та електроприводу. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <https://epa.kpi.ua/department/history/> (дата звернення: 13.11.2025).

123. Історія кафедри автоматизації енергосистем. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <https://ae.fea.kpi.ua/%d0%ba%d0%b0%d1%84%d0%b5%d0%b4%d1%80%d0%b0-%d0%b0%d0%b5-2/%d1%96%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f-%d0%ba%d0%b0%d1%84%d0%b5%d0%b4%d1%80%d0%b8/> (дата звернення: 14.08.2025).

124. Історія кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій. *Харківський національний автомобільно-дорожній університет*. URL: <https://mf.khadi.kharkov.ua/departments/avtomatizaciji-ta-kompjuter-no-integrovanikh-tekhnologii/istorija-kafedri/> (дата звернення: 14.08.2025).

125. Історія кафедри автоматизації теплоенергетичних процесів. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <https://ater.kpi.ua/history/> (дата звернення: 07.03.2026).

126. Історія кафедри АУТС. *Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»*. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/auts/ua/history-ua/> (дата звернення: 08.08.2023).

127. Історія кафедри АУТС. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <https://ist.kpi.ua/uk/history/> (дата звернення: 21.03.2024).

128. Історія кафедри КІТАР. *Харківський національний університет радіоелектроніки*. URL: <https://tapr.nure.ua/pro-nas/istorija-kafedri-2/istorija-kafedri> (дата звернення: 14.08.2025).

129. Історія кафедри технічної кібернетики. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <http://tc.kpi.ua/uk/history-3/history-dept> (дата звернення: 11.08.2025).

130. Історія кафедри. *Кафедра автоматизованих систем управління НТУ «ХПІ»*. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/asu/pro-kafedru/istoriya-kafedri/> (дата звернення: 16.01.2026).

131. Історія Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» / заг. ред. Є. І. Сокола. Харків: Раритети України, 2020. 332 с.

132. Історія Національної академії наук України в персоналіях / редкол.: О. С. Онищенко та ін. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2005. 450 с.

133. Історія Національної академії наук України. 1918–1923: Документи і матеріали / упоряд.: В. Г. Шмельов та ін.; відп. ред. П. С. Сохань. Київ: Наукова думка, 1993. 521 с.

134. Історія розвитку. *Кафедра комп'ютерної інженерії та програмування НТУ «ХПІ»*. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/ser/istoriya-rozvytku> (дата звернення: 18.03.2026).

135. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення (в контексті розвитку науки) / редкол.: Б. Є. Патон (гол. ред.) та ін. Київ: Наукова думка, 2005. 700 с.

136. Історія ХАІ (Кафедра систем керування літальних апаратів). *Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»*. URL: <https://khai.edu/istoriya-khai> (дата звернення: 01.04.2023).

137. Катков Федор Александрович. 1988 р. // Архів НТУУ «КПІ». Ф. Р-308. Спр. 22. 154 арк.

138. Катков Ф. А. Основы теории бесконтактных узкодиапазонных реле частоты. *Автоматика*. Изд-во АН УССР, 1956. № 2.

139. Катков Ф. А., Вишняков В. М., Чепорнюк О. Н., Тесля П. Г. Устройство для приема информации в частотном коде. Авторское свидетельство № 657657. 1978.

140. Катков Ф. А., Дидык В. С. Кодовая частотно-комбинационная система телеизмерения. *Автоматика*. Изд-во АН УССР, 1962. № 2.

141. Катков Ф. А., Захарченко В. М., Вишняков В. М., Чепорнюк О. Устройство для приема информации в частотном коде. Авторское свидетельство № 657658. 1978.

142. Кафедра «Автоматические и измерительные устройства» Харьковского политехнического института. Материалы по научно-исследовательской работе кафедры за 1955 г. (планы, сведения, справки) // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 13. Т. 1. Спр. 164. 23 арк.

143. Кафедра автоматизації проектування обчислювальної техніки (АПОТ). *Харківський національний університет радіоелектроніки*. URL: <https://nure.ua/department/kafedra-avtomatizatsiyi-proektuvannya-obchislyvalnoyi-tehniki-apot> (дата звернення: 14.08.2025).

144. Кафедра автоматизації хімічних виробництв. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <https://kpi.ua/ahv-photo> (дата звернення: 30.01.2024).

145. Кафедра автоматизованих електромеханічних систем. *Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»*. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/eee/avtomatyzovani-elektromehanichni-systemy/> (дата звернення: 09.01.2026).

146. Кафедра комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки (503). *Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*. URL: <https://k503.khai.edu/ua/> (дата звернення: 17.03.2026).

147. Кафедре электрических машин – 85. *Политехник*. 2006. № 3–4.

148. Качанов П. О., Кордюмов А. І. Історія розвитку науково-технічної школи кафедри «Автоматика і управління в технічних системах». *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Збірник наукових праць. Тематичний випуск: *Автоматика та приладобудування*. 2011. № 57. С. 9–13.

149. Киевский политехнический институт: Краткий исторический очерк. 1898–1973. Киев: КПИ, 1973. 35 с.

150. Київське виробниче об'єднання «Електроприлад» Міністерства приладобудування, засобів автоматизації та систем управління СРСР // ДАК. Ф. Р-1270. 547 спр. (1943–1991 рр.).

151. Київський політехнічний інститут: Нарис історії / редкол.: М. З. Згуровський (голова), Ф. Я. Горовський, М. Ю. Ільченко та ін. Київ: Наукова думка, 1995. 320 с.

152. Київські заводи. LiveJournal. URL: <https://maxiwell83.livejournal.com/178685.html> (дата звернення: 10.09.2023).

153. Кириленко О. В. До 75-річчя Інституту електродинаміки НАН України. *Технічна електродинаміка*. 2022. № 3. С. 3–15. DOI: <https://doi.org/10.15407/techned2022.03.003>.
154. Кириленко О. В., Буткевич О. Ф., Денисюк С. П., Левітський В. Г., Рибіна О. Б. Інформатизація та інтелектуалізація систем керування в електроенергетиці: деякі підсумки за останні роки. *Технічна електродинаміка*. 2007. № 3. С. 51–58.
155. Кібербезпека: світові тенденції та виклики для України. Київ: НІСД, 2011. 30 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/kyber_bezpeka-aab17.pdf (дата звернення: 09.12.2022).
156. Класифікатор професій ДК 003:2010 : затв. наказом Держспоживстандарту України від 27.07.2010 № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/va327609-10> (дата звернення: 12.03.2026).
157. Клепиков В. Б. Кафедре «Автоматизированные электро-механические системы» – 75. *Политехнік*. 2005. № 22–23.
158. Ковриго Ю. М. Кочо Валентин Степанович. *Енциклопедія Сучасної України* / НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: <https://esu.com.ua/article-1279> (дата звернення: 14.07.2024).
159. Козлик Г. О. Автоматики інститут. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. URL: <https://esu.com.ua/article-42445> (дата звернення: 18.08.2024).
160. Корчемний М. О., Клендій П. Б., Потапенко М. В. Теоретичні основи автоматики: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 304 с.
161. КПІ крізь роки. Історичний огляд. 6 етапів. До 75-річчя Жовтневого району міста Києва. Київ, 1997.
162. Кравченко Д. Д. Внесок наукового колективу Інституту автоматики у розвиток галузі автоматизації технологічних процесів в Україні (друга половина ХХ ст.). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75). № 1. С. 374–381.

163. Кравченко Д. Д. Директор інституту автоматичної системи – академік НАН України Борис Борисович Тимофеев. *Наука для відбудови України: матеріали 29-ї Всеукр. наук. конф. молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів (19 квітня 2024 р.)* / редкол.: О. Я. Пилипчук, А. С. Литвинко, В. А. Вергунов та ін. Київ, 2024. С. 129–132.

164. Кравченко Д. Д. Доробок академіка Івахненка Олексія Григоровича в автоматичній системі. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і аспірантів*. Харків: НТУ «ХП», 2024. С. 478–480.

165. Кравченко Д. Д. Дослідження лабораторії автоматичного регулювання інституту електродинаміки НАН України. *Історія розвитку науки, техніки та освіти: матеріали 23-ї Міжнар. молодіжної наук.-практ. конф. (Київ, 24 квітня 2025 р.)*. Київ, 2025. С. 83–86.

166. Кравченко Д. Д. Завідувачі кафедр «Автоматики і управління в технічних системах» НТУ «ХП» за 75 років існування. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: матеріали 31-ї Міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2023 (17–20 травня 2023 р.)*. Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 914.

167. Кравченко Д. Д. Започаткування наукових досліджень в галузі автоматичної системи та телемеханіки у другій половині XIX ст. *Історія освіти, науки і техніки в Україні. Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку: матеріали 18-ї Всеукр. наук. конф. молодих учених та спеціалістів (14 квітня 2023 р.)*. Київ, 2023. С. 170–173.

168. Кравченко Д. Д. Історія розвитку автоматичної системи управління електроенергетичними системами (1920–1950-ті рр.). *Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених: зб. тез доп. 16-ї Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів (14–16 грудня 2022 р.)* / ред. Є. І. Сокол. Харків: НТУ «ХП», 2022. С. 341.

169. Кравченко Д. Д. Наукова діяльність Інституту кібернетики НАН України у сфері автоматизованих систем управління (1970–1980-ті рр.). *Наука для справедливого миру в Україні: матеріали 30-ї Міжнар. наук. конф. молодих істориків*

науки, техніки і освіти та спеціалістів (Київ, 25 квітня 2025 р.). Київ, 2025. С. 145–148.

170. Кравченко Д. Д. Науковий доробок академіка Б. Б. Тимофєєва у галузі автоматичних систем управління. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*: тези доп. 32-ї Міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2024 (22–25 травня 2024 р.) / ред. Є. І. Сокол. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. С. 1074.

171. Кравченко Д. Д. Наукові зв'язки Київського Інституту автоматики (друга половина ХХ ст.). *Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених*: матеріали 18-ї Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів (19–22 листопада 2024 р.) / за ред. Є. І. Сокола. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. С. 69.

172. Кравченко Д. Д. Науково-педагогічна діяльність Ф. А. Ступеля. *Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика*: матеріали 4-ї Міжнар. наук.-техн. конф. (1–2 грудня 2022 р.) / редкол.: П. О. Качанов та ін. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. С. 194–195.

173. Кравченко Д. Д. Професор В. Г. Воронов – засновник наукової школи управління теплоенергетичними процесами. *Історія освіти, науки і техніки в Україні*: матеріали 18-ї Всеукр. наук. конф. молодих учених та спеціалістів (17–18 травня 2023 р.). Київ, 2023. С. 141–142.

174. Кравченко Д. Д. Розвиток наукових досліджень в галузі автоматизації в інститутах Академії наук УРСР (1946–1970-ті рр.). *Історія науки і біографістика*. 2025. № 4. С. 81–96.

175. Кравченко Д. Д. Розробки інституту автоматики для забезпечення інноваційного розвитку різних галузей промисловості (1960-ті – 1990-ті рр.). *Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика*: матеріали 5-ї Міжнар. наук.-техн. конф. (28–29 листопада 2024 р.) / редкол.: Р. В. Кривобок (голова) та ін. Харків, 2024. С. 236–237.

176. Кравченко Д. Д. Становлення та розвиток кафедри «Автоматика і управління в технічних системах» НТУ «ХПІ» (до 75-річного ювілею кафедри). *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*. 2024. Т. 33. № 1. С. 110–120.

177. Краснопрошина Аида Андреевна. 2000 р. // Архів НТУУ «КПІ». Ф. Р-308. Спр. 79. 169 арк.
178. Кульчицький С. та ін. Історія Національної академії наук України в суспільно-політичному контексті 1918–1998. Київ: Фенікс, 2000. 528 с.
179. Лавріненко О. В. Становлення та розвиток теоретичної електротехніки як науки та навчальної дисципліни на теренах України у 30-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07 / НАН України, Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. Київ, 2021. 22 с.
180. Ларін А. О., Гутник М. В., Ткаченко С. С., Горелова С. О. Внесок харківських підприємств у розвиток ракетно-космічної галузі. *Космічна наука і технологія*. 2021. Т. 27. № 4. С. 83–90. DOI: <https://doi.org/10.15407/knit2021.04.083>.
181. Липківський К. До 50-річчя реорганізації Інституту електротехніки АН УРСР. *Технічна електродинаміка*. Київ, 2013. № 6. С. 7–8.
182. Листування з Радою Міністрів СРСР, Міністерствами та центральними установами СРСР і УРСР про розвиток вищої та середньої спеціальної освіти в УРСР та про роботу науково-дослідних установ АН УРСР // ЦДАВО України. Ф. 2. Оп. 10. Т. 1. Спр. 1068. 182 арк.
183. Литвинко А. С. Микола Миколайович Боголюбов та статистична фізика в Україні: монографія / НАН України, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. Київ: Академперіодика, 2009. 304 с.
184. Литвинов В. В. Історія становлення виробництва ЕОМ серії «Мир» та їхніх наступників на КЗВКМ (Електронмаш). *Кібернетика та системний аналіз*. Київ, 2008. № 6. С. 138–144.
185. Лиховодов В. І., Любомудрова А. Л., Лиховодова Е. В. КПІ: від першого кроку до першого випуску: зб. нарисів. Київ: Генеза, 1998. 300 с.
186. Люди і завод – 50 років разом: історія підприємства 1954–2004 / редкол.: К. Г. Сімфоров (голова) та ін. Київ: ВАТ «Київський завод реле та автоматики», 2004. 78 с.
187. Лях С. Р. *Методологія історії: класика і практика* : навч. посібник. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 22.

188. Маленькі розповіді про великих учених: ювіл. зб. вибр. публ. М. Амосова, С. Лебедева, В. Глушкова та спогадів сучасників / авт.-уклад.: Б. М. Малиновський та ін.; за ред. Б. М. Малиновського. Київ: Гурович В. Г., 2022. 399 с.
189. Малиновский Б. Н. История вычислительной техники в лицах. Киев: фирма «КИТ», ПТОО «А.С.К.», 1995. 385 с.
190. Малиновский Б. Н. Очерки по истории компьютерной науки и техники в Украине. Киев: Феникс, 1998. 452 с.
191. Малиновський Б. М. Відоме і невідоме в історії інформаційних технологій в Україні. Київ: Видавничий дім «Академперіодика», 2001. 214 с.
192. Малиновський Б. М. Документальна трилогія (Про В. М. Глушкова). Київ: ТОВ Видавництво «Горобець», 2011.
193. Малицкий Б. А., Оноприенко В. И. Международное сотрудничество как возможность выживания фундаментальной науки в Украине. *Наука и науковедение*. 1996. № 1–2. С. 44–50.
194. Материалы по научно-исследовательской работе кафедры «Автоматика и телемеханика» Харьковского политехнического института за 1964 г. (план, тематика, справки) // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 13. Т. 2. Спр. 1088. 18 арк.
195. Мельник П. М. Научные направления и результаты работы Института автоматки Госплана УССР. Киев, 1962. 34 с.
196. Месячные планы работ заводских лабораторий Харьковского электромеханического завода и сведения об их выполнении за 1950 г. // ДАХО. Ф. Р-4217. Оп. 7. Спр. 150. 183 арк.
197. Милостян К. О. Внесок К. Л. Ющенко в реалізацію проєктів перших у СРСР обчислювальних машин «МЕОМ» та «Київ». *Історія науки і біографістика*. 2024. № 2. С. 17–31. DOI: <https://doi.org/10.31073/istnauka202402-02>.
198. Милях А. Н., Чиженко И. М., Шидловский А. К. Развитие электротехнической науки на Украине. *Техническая электродинамика*. 1980. № 6. С. 13–24.
199. Міронова І. С. Джерелознавство, історіографія та методологія історії : навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. 212 с.

200. Міщенко Н. М. (упоряд.). Інститут кібернетики НАНУ: Лисогірський період (1959–1965) – Спогади. Ч. 2. Київ, 2012. URL: https://www.icfcst.kiev.ua/MUSEUM/TXT/m1959-1964-1_u.pdf (дата звернення: 17.10.2025).

201. Міщенко Н. М. Спогади. Ч. 1. Інститут кібернетики НАНУ: все починалося у Феофанії... (1956–1958). URL: <https://cyberua.info/novyny/ik-nanu-vse-rochynalosja-u-feofaniji-spohady-ch1-nadija-mishchenko/> (дата звернення: 17.10.2025).

202. Музей історії НТУ «ХПІ». URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/museum/> (дата звернення: 03.02.2026).

203. Музей кафедри. *Кафедра «Інформаційно-вимірювальні технології і системи» НТУ «ХПІ»* : вебсайт. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/iits/uk/pro-kafedru-2/istoriya/muzej-kafedri/> (дата звернення: 18.04.2026).

204. Накази вищих органів та установ з основної діяльності про створення та реорганізацію ВАТ «Укркомплектавтоматика» за 1967–1994 роки // ЦДАВО України. Ф. 5203. Оп. 1. Спр. 1. 47 арк.

205. Накази керуючого комбінатом з основної діяльності за 1975–1979 роки // ЦДАВО України. Ф. 5203. Оп. 1. Спр. 7. 34 арк.

206. Накази керуючого трестом з основної діяльності за 1970–1971 роки // ЦДАВО України. Ф. 5203. Оп. 1. Спр. 3. 9 арк.

207. Наукові установи та організації УСРР / Державна планова комісія УСРР. Харків: Друга друкарня ім. В. Блакитного, 1930. 404 с.

208. Наумовець А. Г., Мазур О. А. Євген Оскарівч Патон та його науково-інженерна школа зварювання: історія успіху. *Наука та наукознавство*. 2019. № 1. С. 68–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NNZ_2019_1_7 (дата звернення: 01.07.2025).

209. Научно-технический прогресс в Украинской ССР. 1961–1970. Киев, 1971.

210. Национальная Академия наук Украины. Институт электродинамики. 1947–1997. Киев, 1997. 16 с.

211. Національна академія наук України: сторічна історія наукових перемог світового рівня: зб. статей / Комісія НАН України з історії. Київ: Академперіодика, 2018. 200 с.

212. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Історія розвитку. 1885–2010 / уклад.: В. І. Ніколаєнко та ін.; за ред. В. І. Ніколаєнка. Харків: НТУ «ХПІ», 2010. 408 с.

213. Національний технічний університет України (КПІ). *Енциклопедія історії України*. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalnyj_tekhn_un_Ukr (дата звернення: 16.07.2025).

214. Немошкаленко В. В., Новіков М. В., Пелих В. М. Академія наук Української РСР: (До 50-річчя заснування). Київ: Наукова думка, 1969. 272 с.

215. Ніколаєнко В. І., Савченко Л. П. Заснування Харківського практичного технологічного і Київського політехнічного інститутів: спільне та особливе. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Збірник наукових праць. Тематичний випуск «Актуальні проблеми історії України»*. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. Вип. 37.

216. НТУ «ХПІ»: Історія університету: події і факти (1944–1964). Харків: НТУ «ХПІ». URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/istoriya-universytetu-podiyi-i-fakty-1944-1964/> (дата звернення: 18.03.2023).

217. Онищенко О. С. Історія Національної академії наук України. 1956–1960. Частина 1: Документи і матеріали. Київ: НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Інститут архівознавства, 2015. 872 с.

218. Онищенко О. С. Національна академія наук України – 100: головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Книга 2. Частина 2: 1971–1991. Київ: НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Інститут архівознавства, 2018. 1136 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/ (дата звернення: 15.01.2025).

219. Онищенко О. С. Національна академія наук України – 100: головні тенденції розвитку і здобутки: документи і матеріали. Книга 2. Частина 1: 1946–1970. Київ: НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Інститут архівознавства, 2018. 1088 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/ (дата звернення: 19.06.2024).

220. Онищенко О. С. Національна академія наук України. 1918–2008: до 90-річчя від дня заснування. Київ: КММ, 2008. 624 с.
221. Онищук О. О. Система підготовки кадрів науково-технічної інтелігенції через мережу вищих навчальних закладів УРСР у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип. XXXVIII. С. 180–186.
222. Оноприенко В. И. та ін. Создатели новой техники в Украинской ССР. Киев: Наукова думка, 1991. 176 с.
223. Оноприенко В. И. Фундаментализация научного поиска в технических науках: К 70-летию Академии наук УССР. Київ: О-во «Знание» УССР, 1988. 48 с.
224. Оноприенко В. И., Щербань Т. А. Становление высшего технического образования на Украине. Київ: Наукова думка, 1990. 140 с.
225. Онопрієнко М. В. Прикладні й технічні галузі в НАН України: генеза та еволюція дисциплінарного статусу. *Наука та наукознавство*. 2009. № 4. С. 30–42.
226. Особова справа Івахненка О. Г. // Архів Президії НАН України. Ф. 1. Оп. 646. Спр. 6. 84 арк.
227. Особова справа Тимофєєва Б. Б. // Архів Президії НАН України. Ф. 1. Оп. 632а. Спр. 29. 82 арк.
228. Отчет о научно-исследовательской работе (заключительный). Исследование электропередач перспективных тепловозов и создание бесконтактных схем управления. НИР по созданию бесконтактных систем управления тепловозом / ХПИ им. В. И. Ленина ; рук. темы Ф. А. Домнин. Харьков, 1982 // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 1. Спр. 2. 58 арк.
229. Отчет о научно-исследовательской работе (промежуточный). Тема: НИР по созданию электронных устройств перспективных тепловозов с использованием микроэлектроники. Этап: Разработка и исследование комплектного устройства автоматики для системы электрического тормоза тепловоза ТЭ120 / Предприятие п/я А-7376 ; рук. темы В. И. Казьмин. Харьков, 1978 // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 1. Спр. 3. 51 арк.

230. Отчет о научно-исследовательской работе вычислительной лаборатории кафедры автоматики и телемеханики. 1969 г. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 25. 24 арк.

231. Отчет о научно-исследовательской работе вычислительной лаборатории кафедры автоматики и телемеханики. 1970 г. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 34. 25 арк.

232. Отчет о научной деятельности Института электродинамики АН УССР за 1984 г. // НТА ІЕД НАН України. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 167. 303 арк..

233. Отчет о научной и научно-организационной деятельности ордена Ленина Института кибернетики АН УССР за 1977 год // Архів ІК ім. В. М. Глушкова НАН України. Оп. 1. Спр. 1741. 258 арк.

234. Отчет о научной и научно-организационной деятельности ордена Ленина Института кибернетики АН УССР за 1980 год // Архів ІК ім. В. М. Глушкова НАН України. Оп. 1. Спр. 1775. 375 арк.

235. Отчет о НИР института (ХПИ) за 1970 г. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 13. Спр. 3703. 67 арк.

236. Отчет о НИР кафедры факультета АП за 1969/70 г. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 13. Спр. 3707. 144 арк.

237. Отчет о работе кафедры «Автоматика и телемеханика» Харьковского политехнического института за 1977–1978 уч. г. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 15. Спр. 33. 18 арк.

238. Отчет о работе кафедры Автоматические и измерительные устройства за 1977/78 г. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 15. Спр. 33. 18 арк.

239. Отчет о работе факультета «Автоматика и приборостроение» Харьковского политехнического института и материалы к нему за 1964–1965 гг. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 13. Т. 2. Спр. 1081. 42 арк.

240. Отчет о работе электротехнического факультета Харьковского политехнического института за 1949–1950 гг. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 8. Т. 1. Спр. 30. 10 арк.

241. Отчет о работе электроэнергетического факультета Харьковского политехнического института за 1953/54 уч. год. // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 8. Т. 1. Спр. 984. 28 арк.

242. Отчет об учебно-методической работе кафедры автоматики и телемеханики. 1964–1965 pp. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 2342. 10 арк.
243. Отчет об учебно-методической работе кафедры автоматики и телемеханики. 1965–1966 pp. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 2349. 12 арк.
244. Отчет по х/д 1315-84. Система многопараметрического поиска оптимальных параметров при автоматизированном проектировании по структурным схемам узлов дизельэлектрических агрегатов (заключительный). Книга I. Шифр темы: «Вектор-2» / Ин-т электродинамики АН УССР ; науч. рук. Б. С. Стогний. Киев, 1985 // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 1. Спр. 4. 53 арк.
245. Отчеты лаборатории по опытно-исследовательским работам за 1967 год / Киевский ордена Трудового Красного Знамени завод автоматики им. Г. И. Петровского 4-го Главного управления МЭП СССР, Центральная заводская лаборатория // ДАК. Ф. Р-1498. Оп. 1. Спр. 345. 54 арк.
246. Памяти Ивахненко Алексея Григорьевича – основателя журнала и его первого редактора. 30.03.1913–16.10.2007. *Проблемы управления и информатики*. 2007. № 6. С. 5–7.
247. Патон Е. О. Воспоминания. Київ: Держлітвидав України, 1962. 333 с.
248. Пересада С. М., Попович М. Г. Кафедрі автоматизації електромеханічних систем та електроприводу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» – 75 років. *Електромеханічні і енергозберігаючі системи*. 2012. Вип. 3 (19). С. 636–639.
249. Писаренко Г. С. Про деякі проблеми підготовки наукових кадрів. *Вісник Академії наук Української РСР*. Київ: вид-во АН УРСР, 1980. № 11. С. 99–105.
250. Підготовка фахівців та науково-педагогічних кадрів у повоєнні роки: 1945–1961. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: https://kpi.ua/history-training_1941-1960 (дата звернення: 09.06.2025).
251. Пітеніна В., Самопалова К. Творчість художників майстерень «Київського інституту автоматики»: історія створення спільноти та експозиційна діяльність. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2024. № 2. С. 96–101. DOI: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2024-2-14>.

252. План и отчет о внедрении научной организации труда за 1982 год / Производственное объединение реле и автоматики, Отдел научной организации труда // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 901. 40 арк.

253. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1954 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 806. 8 арк.

254. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1955 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 954. 18 арк.

255. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1956 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 1138. 23 арк.

256. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1957 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 1302. 16 арк.

257. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1958 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 1452. 21 арк.

258. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1959 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 1610. 17 арк.

259. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1960 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 1769. 26 арк.

260. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1961 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 1930. 16 арк.

261. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1963 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 2155. 20 арк.

262. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1964 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 2343. 17 арк.

263. План и отчет о научно-исследовательских работы кафедры автоматики и телемеханики. 1965–1966 рр. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 12. Спр. 2549. 12 арк.

264. План и отчет о научно-исследовательской работе кафедры автоматики и телемеханики. 1969 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 24. 24 арк.

265. План и отчет о научно-исследовательской работе кафедры автоматики и телемеханики. 1970 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 35. 32 арк.

266. План и отчет о научно-исследовательской работе кафедры автоматики и телемеханики. 1971 р. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 26. Спр. 46. 29 арк.

267. План работы кафедр Харьковского политехнического института на 1977–1978 гг. и отчет о его выполнении // ДАХО. Ф. Р-1682. Оп. 15. Спр. 37. 35 арк.

268. Планы и отчеты о развитии и внедрении новой техники за 1967 год / Киевский завод реле и автоматики «Главэлектроаппарат» Министерства электротехнической промышленности СССР, Отдел главного механика // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 343. 57 арк.

269. Плешков П. Г., Серебренников С. В., Петрова К. Г. Телемеханіка та автоматизовані системи управління в електроенергетиці: навч. посіб. Кіровоград: КНТУ, 2016. 152 с.

270. Подгаєцький О. О. Становлення та розвиток Київського НВО «Електронмаш» (1960–1990 рр.). *Історія науки і біографістика*. 2013. № 2. С. 1–12. DOI: https://inb.dnsgb.com.ua/2013-2/13_podgaetcky.

271. Подгаєцький О. О. Формування та діяльність провідних центрів виробництва комп'ютерної техніки в Україні наприкінці 40-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.07. Харків, 2014. 268 с.

272. Приказы Министерства электротехнической промышленности, Всесоюзного промышленного объединения по производству низковольтной аппаратуры «Союзэлектроаппарат» (17 февраля – 24 декабря 1981 г.) / Производственное объединение реле и автоматики, Канцелярия // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 821. 45 арк.

273. Приказы с № 801 по № 900 Харьковского политехнического института за 1960 г. Приказ о создании кафедры «Математические и счетно-решающие приборы и устройства» // Архів НТУ «ХПІ». Ф. Р-1682. Спр. 9. Арк. 382.

274. Пристрій контролю натягу матеріалу електротензометричного типу УКНТ. *ЦДНГА України*. Ф. Р-88. Оп. 3. Компл. 2-111. 80 арк.

275. Про заходи щодо докорінного поліпшення якості підготовки і використання спеціалістів з вищою освітою в народному господарстві : постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 13 берез. 1987 р. № 325. URL:

<http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data02/tex12092.htm> (дата звернення: 18.04.2026).

276. Проблемні лабораторії та наукові школи ХІІ у 50-ті – 90-ті рр. ХХ ст. Харків: НТУ «ХП», 2024. URL: https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/wp-content/uploads/sites/195/2024/02/032_Istoriya_Natsionalnogo_tehnichnogo_universytetu_Harkivskuj_politehnicnuj.pdf (дата звернення: 11.10.2025).

277. Разработка и изготовление аппаратуры для автоматической обработки спектрограмм на диапазон. 1959–1960 рр. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 11. Спр. 13. 351 арк.

278. Разработка методики и устройств для автоматической обработки результатов аппаратурного спектрального анализа. 1959–1960 рр. // ДАК. Ф. Р-308. Оп. 11. Спр. 14. 391 арк.

279. Ріжняк Р. Я. Становлення та розвиток інформатики та кібернетики на Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття: історіографія проблеми. *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2014. Вип. 43. С. 142–149.

280. Річний звіт про виконання тематичного плану науково-дослідної роботи Інституту електротехніки АН УРСР за 1963 р. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 440. 81 арк.

281. Річний звіт про виконання тематичного плану науково-дослідної роботи Інституту електротехніки АН УРСР за 1959 р. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 276. 80 арк.

282. Робак І. Ю., Демочко Г. Л. Винахідництво на службі вітчизняної військової медицини в перше десятиліття сучасної російсько-української війни: історія розробок і впроваджень на догоспітальному етапі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75), № 1. С. 128–134. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/1.19>.

283. Робак І. Ю., Демочко Г. Л. Науково-технічний поступ української тактичної медицини: від волових ношів до евакуаційних роботизованих комплексів. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я* : тези доповідей ХХХІІІ міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2025 (14–17 травня 2025 р.) / за ред. Є. І. Сокола. Харків: НТУ «ХП», 2025. С. 1271.

284. Розбудова матеріально-технічної бази інституту: 1980–1986. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL:https://kpi.ua/history_1980-1986 (дата звернення: 03.10.2023).

285. Розвиток науки Української РСР за 40 років / гол. ред. О. В. Палладін. Київ: Вид-во АН УРСР, 1957. 261 с.

286. Розвиток ракетно-космічної техніки в Україні. 1951–2015 рр. // ЦДНТА України. Ф. 251. Оп. 1. Спр. 5-11. 19 арк.

287. Романтика Харківського заводу ім. Шевченка. URL: <https://ldsound.info/romantika-kharkiv-plant-shevchenko/> (дата звернення: 11.06.2025).

288. Савченко О. В., Привалов О. О. Київський завод Точелектроприлад. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012 (оновл. 2023). URL: <https://esu.com.ua/article-11317> (дата звернення: 01.06.2024).

289. Сведения о состоянии металлургической, машиностроительной, электротехнической промышленности УССР за 1923 г. // ЦДАВО України. Ф. 34. Оп. 5. Спр. 404. 76 арк.

290. Сводные балансы производственных мощностей по предприятиям Минприбора СССР, расположенным на территории УССР за 1977 г. // ЦДАВО України. Ф. Р-582. Оп. 3 (продовження). Спр. 6932. 69 арк.

291. Сводные балансы производственных мощностей по предприятиям Минприбора СССР, расположенным на территории УССР за 1978 год // ЦДАВО України. Ф. Р-582. Оп. 3 (продовження). Спр. 7022. 111 арк.

292. Сводные балансы производственных мощностей по предприятиям Минприбора СССР, расположенным на территории УССР за 1979 год // ЦДАВО України. Ф. Р-582. Оп. 3 (продовження). Спр. 7086. 114 арк.

293. Сергиенко И. В., Капитонова Ю. В. Виктор Михайлович Глушков и феноменология развития кибернетики и информатики в Украине. *Наука та наукознавство*. 2003. № 3. С. 77–101.

294. Сергієнко І. В. Інформатика в Україні: становлення, розвиток, проблеми. Київ: Наукова думка, 1999. 354 с.

295. Сергієнко І. В. Інформатика та комп'ютерна техніка: етапи становлення і розвитку в Україні. Київ: Наукова думка, 2003. 512 с.
296. Сергієнко І. В. Наукові ідеї академіка В. М. Глушкова та розвиток сучасної інформатики. *Вісник Національної академії наук України*. 2008. № 11. С. 35–60; № 12. С. 9–29.
297. Сергієнко І. В. Провісник інформаційного суспільства. До 90-річчя з дня народження академіка В. Г. Глушкова. *Дзеркало тижня*. 2013. № 32 (вересень). С. 11.
298. Система автоматичного догашування гарячого коксу на стрічці конвеєра. // ЦДНТА України. Ф. Р-218. Оп. 1. Спр. 2–310. 84 арк.
299. Система автоматичного контролю та регулювання розподілу природного газу по фурмах доменної печі. 1972-1975. // ЦДНТА України. Ф. Р-88. Оп. 1. Компл. 2-144. 155 арк.
300. Система дистанційного керування вугіллязагрузочними вагонами бат. 5-6. 1970 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-218. Оп. 1. Спр. 2–314. 269 арк.
301. Січкаренко Г. Г. *Історичний досвід перебудови вищої освіти в Україні (1985–1991 рр.)* : монографія. Київ: НАКККіМ, 2014. 352 с. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/402/Січкаренко%20Г.Г.%20Історичний%20досвід%20перебудови%20вищої%20освіти%20в%20Україні.2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 18.04.2026).
302. Сметы затрат, планы и отчеты о развитии и внедрении новой техники за 1971 год / Киевский завод реле и автоматики «Главэлектроагрегат» Министерства электротехнической промышленности СССР, Отдел главного механика // ДАК. Ф. Р-1266. Оп. 1. Спр. 464. 34 арк.
303. Сокол Е. И., Івашко А. В., Качанов П. А. *Електроніка, автоматика, інформатика – люди і изобретения*. Харков: НТУ «ХПИ», 2019. 226 с.
304. Спогади. Присвячується 100-річчю з дня заснування КПІ. Київ: Поліграфічний центр «АВЕРС», 1998.
305. Старицкий Л. П. *Научно-производственный комплекс «Киевский завод автоматики им. Г. И. Петровского». 100 лет: книга-хроника*. 2-е изд. Київ: Златограф-дизайн, 2004.

306. Стаття «История института электродинамики АН УССР и его вклад в развитие электрификации СССР» член-корреспондента АН УССР А. Н. Миляха. Черновик. 1967 г. // Архів ІА НБУ ім. В. І. Вернадського. Ф. 124. Оп. 1. Спр. 23. 14 арк.
307. Стогній Б. С. На шляхах автоматизації електричних систем. *Технічна електродинаміка*. 2007. № 3. С. 41–50.
308. Ступель Файвель Аронович. 1973 р. // Архів НТУ «ХП». Ф. Р-1682. Спр. 75334. 81 арк.
309. Ступель Ф. А. Автомат дуговой электросварки (реалізовано на заводі ХЕМЗ). 1940.
310. Ступель Ф. А. Быстродействующие автоматические регуляторы. *Генератор з-да ХЕМЗ*. 1931. № 1.
311. Ступель Ф. А. Номенклатура и качество реле. *Труды конференции по релестроению*. Харьков, 1935.
312. Ступель Ф. А. Поляризованное реле (реалізовано на заводі ХЕМЗ). 1939.
313. Ступель Ф. А. Программное реле времени. Авторское свидетельство № 94462.
314. Ступель Ф. А. Работы ХЕМЗ в области релестроения. *Электропривод з-да ХЕМЗ*. 1936. № 6.
315. Ступель Ф. А. Сигнализация с центральным съемом сигнала (реалізовано на заводі ХЕМЗ). 1938.
316. Ступель Ф. А. Устройство для автоматического управления дуговых печей (реалізовано на заводі ХЕМЗ). 1938.
317. Ступель Ф. А. Электромеханические реле. Основы теории, проектирования и расчета. Харьков: Харьковский университет, 1956. 358 с.
318. Ступель Ф. А., Тулин А. С. Импедансное ступенчатое реле (реалізовано на заводі ХЕМЗ). 1936.
319. Суетин Олег Николаевич. 1969 р. // Архів НТУ «ХП». Ф. Р-1682. Спр. УС-15/. 54 арк.

320. Тверитникова Е. Е. Профессор Копняев Павел Петрович (1867–1932). Первый декан. *Машинобудівний факультет. 125 років у складі ХІІІ*: монографія / автор. кол.: М. С. Степанов та ін.; заг. ред. А. І. Грабченко, М. С. Степанов. Харьков: Курсор, 2010. Розд. 3.1. С. 28–32.

321. Тверитникова О. Є. Внесок учених Харківського технологічного та електротехнічного інститутів у розвиток електротехнічної галузі України (1885–1950 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.07. Харків, 2010. 20 с. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/aref/20100721000171> (дата звернення: 14.03.2026).

322. Тверитникова О. Є. Електротехнічна галузь України другої половини ХХ ст.: напрями розвитку і здобутки: монографія. Харків: Тим Пабліш Груп, 2017. 500 с.

323. Тверитникова О. Є. Патентно-ліцензійна, раціоналізаторська та винахідницька діяльність Інституту електродинаміки НАН України (1964–1991 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. Вип. 45. С. 378–382.

324. Тверитникова О. Є., Войтюк О. С. Внесок академіка Я. С. Айзенберга у розвиток космічних систем керування в Україні і світі. *Космічна наука і технологія*. 2025. Т. 31. № 3. С. 69–81.

325. Тимофеев Б. Б. Устройство для преобразования механических напряжений, возникающих в бетоне, в электрический сигнал. Авторское свидетельство № 117160. 1957.

326. Тимофеев Б. Б., Арутюнов Г. К. Электронная самонастраивающаяся двухпараметрическая система для исследования различных процессов. Авторское свидетельство № 130553. 1959.

327. Тимофеев Б. Б., Зайцев В. Г. Пристрій попереднього перетворення для розпізнавання мови. *Автоматика*. 1965. № 3.

328. Тимофеев Б. Б., Зайцев В. Г. Розпізнавання мови. *Автоматика*. 1965. № 2.

329. Тимофеев Б. Б., Роик Е. М., Фридштанд В. Д. Синтез субоптимальных по быстродействию алгоритмов управления. *Автоматика*. 1976. № 4.

330. Тимофеев Б. Б., Козлик Г. А., Шуваєва В. Д. Автоматизація управління промисловими підприємствами. Київ, 1970. 61 с.

331. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., БРЕСЛАВСЬКИЙ Д. В., ГОРЕЛОВА С. А., ЛАРИН А. А. та ін. Академик Александр Михайлович Ляпунов: К 150-летию со дня рождения. Харків: НТУ «ХП», 2007.
332. Тонкаль В. Ю., Пелих В. М., Стогній Б. С. Академія наук Української РСР. Київ: Наукова думка, 1979. 445 с.
333. Уніфікована система безперервного розливу сталі УНРС. 1984 р. // ЦДНТА України. Ф. Р-88. Оп. 1. Компл. 2-109. 47 арк.
334. Устройство для многоканальной передачи сообщений / А. В. Ивашко, В. О. Кравец, С. А. Неделько, А. Я. Шпильберг. *Специализированные вычислительные устройства и их применение* : препринт / АН УССР, Ин-т электродинамики. Киев, 1981. № 247.
335. Факультет електроенерготехніки та автоматики. Нариси історії. Київ: Нора-прінт, 1998.
336. Факультет інформатики та обчислювальної техніки – ФІОТ. URL: <http://fiot.kpi.ua/> (дата звернення: 15.10.2025).
337. Харківський електромеханічний завод: офіційний сайт. URL: <https://khemz.kharkov.com/> (дата звернення: 10.10.2025).
338. Харківський електромеханічний завод: офіційний сайт. URL: <https://khemz.in.ua/> (дата звернення: 10.10.2025).
339. Харківський приладобудівний завод ім. Т. Г. Шевченка. Каталог підприємств України. URL: <https://rada.com.ua/rus/catalog/9053/> (дата звернення: 28.03.2026).
340. Харьковский политехнический институт. 1885–1985: История развития. Харьков: Изд-во Харьк. ун-та, 1985. 223 с.
341. Центральний державний науково-технічний архів України : путівник / авт.-упоряд.: А. О. Алексєєнко, М. А. Балишев, О. Є. Дождьова, Є. В. Семенов. Харків: Федорко, 2009. 338 с. URL: <https://old.archives.gov.ua/Publicat/Guidebooks/3-Putivnik-CDNTA.pdf> (дата звернення: 07.04.2026).

342. Цукерник Л. В. Развитие на Украине исследований в области анализа режимов электроэнергетических систем. *Труды Института электродинамики АН УССР*. Киев: Наукова думка, 1968. С. 9–14.
343. Чаплиц О. А., Савчук В. С. В. М. Ковтуненко: период работы в НПО им. С. А. Лавочкина. *Вісник ДУ. Серія: Історія і філософія науки і техніки*. 2013. Т. 21, № 1/2. Вип. 21. С. 154–162.
344. Швець І. Т. Співдружність російських і українських учених у розвитку енергетики України. *Нариси з історії техніки на Україні*. 1955. Вип. 11. С. 5–13.
345. Швидкий В. С., Денисенко А. В. Вища технічна освіта в Україні: історія розвитку. Київ: НТУУ «КПІ», 2012.
346. Шетерляк Т. М. Функціонування та розвиток автоматики і телемеханіки у 20–30-х роках ХХ століття. *Історичні записки*. 2013. Вип. 38. С. 241–246.
347. Шидловський А. К. Гортаючи сторінки історії. *Технічна електродинаміка*. Київ, 2007. № 3. С. 3–10.
348. Шидловський А. К. Інститут електродинаміки НАН України. Історія, здобутки, перспективи. *Технічна електродинаміка*. 1997. № 1. С. 3–11.
349. Шпак А. П., Цемко В. П. Академия наук Украинской ССР: История и современность / под ред. Б. С. Стогния. Киев: Наукова думка, 1990. 432 с.
350. Шушківський А. І. Київський завод реле та автоматики. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. URL: <https://esu.com.ua/article-11316> (дата звернення: 09.03.2026).
351. Янковий В. В., Стефанович Д. Л. Київська політехніка: початок історії. Київ: КПІ ім. І. Сікорського, 2018. 244 с.
352. Яременко Л. М. Історія Національної академії наук України. 1946–1950. Частина 1: Документи і матеріали. Київ: НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Інститут архівознавства, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2008. 604 с.
353. Яременко Л. М. Історія Національної академії наук України. 1946–1950. Частина 2: Додатки. Київ: НАН України, Національна бібліотека України

ім. В. І. Вернадського, Інститут архівознавства, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2008. 716 с.

354. Яцків Я. С. З історії космічних досліджень в Україні (1957–1987). *Космічна наука і технологія*. 2023. № 2. С. 97–111.

ДОДАТКИ

Додаток А

Список публікацій Д. Д. Кравченко за темою дисертації

Публікації у виданнях, включених до переліку фахових видань
України (категорія «Б»)

1. Кравченко Д. Д. Внесок наукового колективу Інституту автоматики у розвиток галузі автоматизації технологічних процесів в Україні (друга половина ХХ ст.). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75). № 1. С. 374–381.
2. Кравченко Д. Д. Розвиток наукових досліджень в галузі автоматизації в інститутах Академії наук УРСР (1946–1970-ті рр.). *Історія науки і біографістика*. 2025. № 4. С. 81–96.
3. Кравченко Д. Д. Становлення та розвиток кафедри «Автоматика і управління в технічних системах» НТУ «ХП» (до 75-річного ювілею кафедри). *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*. 2024. Т. 33. № 1. С. 110–120.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

4. Кравченко Д. Д. Директор інституту автоматики – академік НАН України Борис Борисович Тимофєєв. *Матеріали 29-ї Всеукраїнської наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою: «Наука для відбудови України», 19 квітня 2024 р.* Київ, 2024. С. 129–132.
5. Кравченко Д. Д. Історія розвитку автоматики управління електроенергетичними системами (1920–1950-ті рр.). *Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених: збірник тез доповідей 16-ї Міжнародної науково-практичної конференції магістрантів та аспірантів, 14–16 грудня 2022 р.* Харків: НТУ «ХП», 2022. С. 341.
6. Кравченко Д. Д. Науковий доробок академіка Б. Б. Тимофєєва у галузі автоматичних систем управління. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей 32-ї Міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD–2024, 22–25 травня 2024 р.* Харків: НТУ «ХП», 2024. С. 1074.
7. Кравченко Д. Д. Науково-педагогічна діяльність Ф. А. Ступеля. *Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали 4-ї Міжнародної науково-технічної конференції, 1–2 грудня 2022 р.* Харків: НТУ «ХП», 2022. С. 194–195.
8. Кравченко Д. Д. Доробок академіка Івахненка Олексія Григоровича в автоматичності. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес:*

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і аспірантів. Харків: НТУ «ХП», 2024. С. 478–480.

9. Кравченко Д. Д. Дослідження лабораторії автоматичного регулювання інституту електродинаміки НАН України. *Історія розвитку науки, техніки та освіти: матеріали 23-ї Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 р.* Київ, 2025. С. 83–86.

10. Кравченко Д. Д. Завідувачі кафедр «Автоматики і управління в технічних системах» НТУ «ХП» за 75 років існування. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: матеріали 31-ї Міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2023, 17–20 травня 2023 р.* Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 914.

11. Кравченко Д. Д. Започаткування наукових досліджень в галузі автоматки та телемеханіки у другій половині XIX ст. *Матеріали 18-ї Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та спеціалістів за темою: «Історія освіти, науки і техніки в Україні. Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку», 14 квітня 2023 р.* Київ, 2023. С. 170–173.

12. Кравченко Д. Д. Наукова діяльність Інституту кібернетики НАН України у сфері автоматизованих систем управління (1970–1980-ті рр.). *Матеріали 30-ї Міжнародної наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою: «Наука для справедливого миру в Україні», 25 квітня 2025 р.* Київ, 2025. С. 145–148.

13. Кравченко Д. Д. Наукові зв'язки Київського Інституту автоматки (друга половина XX ст.). *Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених: матеріали 18-ї Міжнародної науково-практичної конференції магістрантів та аспірантів, 19–22 листопада 2024 р.* Харків: НТУ «ХП», 2024. С. 69.

14. Кравченко Д. Д. Професор В. Г. Воронов – засновник наукової школи управління теплоенергетичними процесами. *Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали 18-ї Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та спеціалістів, 17–18 травня 2023 р.* Київ, 2023. С. 141–142.

15. Кравченко Д. Д. Розробки інституту автоматки для забезпечення інноваційного розвитку різних галузей промисловості (1960-ті – 1990-ті рр.). *Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірвальні технології: освіта, наука, практика: матеріали 5-ї Міжнародної науково-технічної конференції, 28–29 листопада 2024 р.* Харків, 2024. С. 236–237.